

JELENA

PAVIČIĆ VUKIČEVIĆ

Milan
Bandić 365

STRANKA RADA
I SOLIDARNOSTI

ZAJEDNO S VAMA

#jelenagradonacelnica

**ODVAŽNA
I SVOJA**

**PROGRAM
STRANKE RADA I SOLIDARNOSTI
NA LOKALNIM IZBORIMA 2021.
ZA GRAD ZAGREB**

ZAJEDNO S VAMA
#jelenagradonacelnica

PROGRAM STRANKE RADA I SOLIDARNOSTI NA LOKALNIM IZBORIMA 2021. ZA GRAD ZAGREB

Program *Bandić Milan – 365 Stranke rada i solidarnosti* na izborima za gradonačelnika, Gradsku skupštinu Grada Zagreba te za članove u vijećima gradskih četvrti i vijećima mjesnih odbora utemeljen je na više-desetljetnom iskustvu i rezultatima rada na programima i projektima koji su obilježili razvoj Grada Zagreba na prijelazu dva tisućljeća.

No, potresi koji su pogodili naš Zagreb stavljaju pred sve nas izazov da napravimo istinski zaokret u prioritetima i načinu njihova ostvarenja, intenzivnije uključimo sugrađane u sve procese odlučivanja, zagaran-tiramo istu razinu socijalnih prava te financijsku i logističku potporu našim poduzetnicima i obrtnicima, uz jačanje dostupnosti i kvalitete svih javnih servisa i komunalnih usluga.

Ovim izbornim programom donosimo jasnu viziju razvoja Zagreba za 21. stoljeće, poštujući njegovu povijest i tradiciju te istovremeno traže-ći nova rješenja suvremenih izazova, sve u okviru 5 velikih tematskih cjelina koje u nastavku detaljno razrađujemo.

Pozivamo vas da zajedno i dalje izgrađujemo Zagreb kao otvoren i si-guran grad koji će i nadalje biti prepoznatljiv kao:

- Ugodno, sigurno, funkcionalno i privlačno mjesto življenja za sve stanovnike, ali i poželjno odredište mnogobrojnim posjetiteljima, inozemnim studentima i investitorima;
- Održiv grad za sadašnje i buduće naraštaje; zelen i klimatski neutra-lan grad koji diše punim plućima; uključiv grad u koji su svi dobro-došli i u kojemu su svi bitni; prilagodljiv grad koji probleme preobli-kuje u prilike te generalno otporan grad poželjan za život;
- Inovativan i pametan grad.

PROGRAMSKE ODREDNICE

1. Obnova i izgradnja Zagreba za 21. stoljeće
2. Visoka razina socijalnih prava
3. Izravno sudjelovanje Zagrepčana u odlučivanju
4. Rješavanje problema otpada u Zagrebu
5. Rješenje prometnih gužvi

1. OBNOVA I IZGRADNJA ZAGREBA ZA 21. STOLJEĆE – Izazov i prilika za interdisciplinarni pristup cjelovitoj urbanoj obnovi

Jedan od ključnih modaliteta ostvarenja vizije razvoja Zagreba za 21. stoljeće jest prilika koju smo nakon razornog potresa dobili da započnemo s procesom cjelovite urbane obnove grada kao važnog prioriteta u narednom razdoblju.

Urbana obnova Zagreba snažno će pokrenuti gospodarstvo i energetske tranziciju prema obnovljivim izvorima energije te prema održivom gospodarenju zgradama i prostorom.

Urbanu obnovu našega grada planiramo u dva smjera: kao cjelovitu obnovu povijesne jezgre Zagreba nakon potresa te kao revitalizaciju *brownfield* lokacija, odnosno urbane preobrazbe napuštenih prostora. Na taj ćemo način vratiti ljude u centar našega grada, a napuštenim prostorima udahnuti novi život.

Grad Zagreb nastavlja sa započetim aktivnostima sanacije u potresu oštećenih objekata društvenih djelatnosti, koje uključuju i konstruktivno ojačanje tih objekata. Obnovili smo 170 objekata, a nastavljaju se aktivnosti sanacije svih preostalih javnih objekata, uz energetske obnovu i konstrukcijsko ojačanje.

Osim toga, svakodnevno svjedočimo preprekama s kojima se susreću naši sugrađani, a koje je moguće otkloniti. Život bez dizala u višestambenim objektima otežan je osobama s invaliditetom, našim starijim sugrađanima, ali i mladim obiteljima s djecom. Svim stanarima moramo osigurati pristupačnost zgradama i ugradnju dizala u višestambene zgrade smatramo neophodnom. Na području Grada Zagreba bespovratna potpora dodjeljivat će se za radove ugradnje dizala u višeetažnim stambenim i stambeno-poslovnim građevinama za radove ugradnje dizala unutar objekta, odnosno u stubištu, ili, alternativno, uz dvorišno pročelje zgrade. Prednost će imati višeetažne zgrade u kojima žive osobe s višim stupnjem invaliditeta, zatim starije zgrade, kao i zgrade smještene u određenim zonama. Cilj je dugoročno poboljšavanje kvalitete života slabopokretnih osoba, ali i osiguranje pristupačnosti zgradama svima.

1.1. Cjelovita obnova povijesne jezgre Zagreba

Program cjelovite obnove uključuje konstrukcijski, konzervatorski, sociološki, gospodarski, imovinsko-pravni, energetski, prometni, urbanistički i sigurnosni aspekt. U tom je cilju formiran interdisciplinarni tim nezavisnih stručnjaka okupljenih u 12 ekspertnih radnih grupa koje su, svaka u svom segmentu, već počele s pripremom smjernica i programa obnove.

Ogledni primjer takvog pristupa obnovi predstavlja pilot projekt Blok 19 kojim će se definirati konkretna rješenja za Donji i Gornji grad te Kaptol. Projektom je obuhvaćen prostor omeđenom Ilicom, Frankopanskom, Dalmatinskom i Medulićevom ulicom, a koji se smatra reprezentativnim za izvođenje relevantnih zaključaka za ukupan prostor povijesne jezgre Zagreba.

Potres je potaknuo proces rješavanja tekućih problema kao što su: nedostatak parkirnih mjesta, buka koju izaziva promet, gužve u ugostiteljskim objektima i prilikom organizacije različitih događanja, kao i nedostatak parkova i zelenih površina u povijesnoj jezgri. Sukladno tome, sljedeći koraci podrazumijevaju razradu programa, planova i projekata cjelovite povijesne jezgre Zagreba, razvoj i unapređenje horizontalne i vertikalne međuinstitucionalne mreže, unapređenje regulatornog okvira te stvaranja dobrog polazišta za novu generaciju prostorno-planske dokumentacije.

Cjelovita urbana obnova je dugotrajan i složen proces u kojem je nužno kreirati skup planskih mjera i uvjeta za funkcionalnu i kvalitativnu preobrazbu gospodarskih, društvenih, kulturnih, prostornih i okolišnih nedostataka gradskog središta. Konačan ishod toga procesa bit će modernizacija središta Zagreba koja će biti na razini urbane transformacije prestižnih europskih metropola.

1.2. Urbana preobrazba prostora – Zagreb kao mjesto za velika ulaganja

U smislu urbane revitalizacije napuštenih industrijskih zona koje se trebaju integrirati s urbanim gradskim područjem, u narednom razdoblju nastaviti ćemo s realizacijom kapitalnih projekata, za koje je u

tijeku priprema prostorno-planske tehničke dokumentacije koje navodimo u nastavku.

Paromlin – nova Knjižnica Grada Zagreba

Dobar primjer transformacije industrijske baštine područje je bivšeg **Paromlina**, na kojem se priprema **izgradnja nove gradske knjižnice**. Urbanističko-arhitektonski natječaj definirao je ukupnu površinu zgrade kompleksa knjižnice na više od 25 tisuća četvornih metara, a buduća će knjižnica sadržavati prostore namijenjene javnosti, uredske prostore i prostore spremišta knjiga, servisne prostore te garažu s tehničkim prostorima. Prostori namijenjeni javnosti, između ostalog, obuhvaćaju dvorane za razna događanja, multimedijalnu i konferencijsku dvoranu, prostore Odjela za djecu i mlade s medijatekom, prostore Informativno-posudbenog odjela za odrasle, prostore Glazbenog odjela te prostore Zbirki Gradske knjižnice.

Projekt Gredelj

Nekadašnji industrijski kompleks, koji je smješten između željezničke pruge na sjeveru, Strojarske ulice na istoku, Ulice grada Vukovara na jugu te Trnjanske ceste, odnosno kuća željezničkih radnika uz Trnjansku na zapadu, ukupne površine cca 120.000 m², veliki je potencijal za cjelokupni razvoj grada.

Kao jedinstveni primjer očuvanog kompleksa industrijskog naslijeđa, kompleks Gredelj ima postavljene konzervatorske propozicije koje jasno definiraju pozicije kulturnog dobra, na koji se način one smiju i mogu obrađivati i razvijati te koji su elementi industrijske arhitekture na koje se treba naročito paziti.

Moderni urbanizam omogućuje promišljanje razvoja prostora poput Gredelja kao cjelovitog prostora koji se mora razvijati prije svega prema potrebama stanovnika i sadržajima koje stanovnici trebaju i žele koristiti. Funkcionalnost zajednice, prepoznatljivost, raznolikost javnih sadržaja, površine bez automobila, adaptacija postojećih (zaštićenih) struktura, implementacija suvremenih tehnoloških rješenja, povezanost sa svim vidovima prijevoza i stvaranje zdrave mikroklimе, samo su dio brojnih elemenata kojima je svrha taj prostor osuvremeniti, zadržavajući u njemu povijesni šarm.

Stoga nam je primarni cilj, u suradnji i partnerstvu s ostalim vlasnicima zemljišta u predmetnom obuhvatu, započeti transformaciju te *brownfield* zone u novi javno/stambeno/poslovni prostor s posebnim naglaskom na javni sadržaj, uz financiranje fondovima EU, privatnim kapitalom i programskim sredstvima iz proračuna.

Projekt Blok Badel

„Blok Badel“ je gradski blok koji je omeđen Vlaškom, Šubićevom, Martićevom i Derenčinovom ulicom, a čija ukupna površina iznosi cca 20.000 m². U obuhvatu bloka nalaze se građevine iz industrijskog razdoblja (tvornica Badel i Gorica) koje nisu više u funkciji, a imaju obilježja kulturnog dobra. Njihovim uređenjem i obnovom dobit ćemo prostor za kulturni centar i centar za mlade.

Uz očuvanje zaštićenog kulturnog dobra i njegovim privođenjem javnoj namjeni, provedbom projekta oplemenit ćemo pogled iz smjera Šubićeve, Martiće i Derenčinove ulice, a s ostalim okolnim ulicama i javnim prostorima stvoriti neposrednu ili posrednu povezanost te predmetni prostor učiniti novim čimbenikom identiteta ovog dijela grada i središtem odvijanja značajnijih poslovnih, turističko-ugostiteljskih i kulturno-umjetničkih događanja, ali i mjestom za kvalitetan život njegovih sadašnjih i budućih stanovnika.

Projekt Zagrepčanka – još primamljiviji nakon izgradnje Domo- vinskog mosta i produženja Radničke ceste

Prostor nekadašnje Gradske klaonice i stočne tržnice, površine cca 100.000 m², kolokvijalno nazvano Zagrepčanka, smješten je na jugoistočnom dijelu kontaktne zone Donjeg grada, južno od pruge, omeđeno Heinzelovom ulicom i Ulicom Podaupskoga. Potencijal razvoja lokacije značajno je povećan izgradnjom Domo-
vinskog mosta, čime su se za Heinzelovu ulicu i Radničku cestu otvorile dodatne pogodnosti buduće izravne veze sa zračnom lukom. Dostupnosti lokacije pridonosi i blizina Donjega grada i novog poslovnog središta grada uz Radničku cestu, zatim blizina željezničke pruge i javnog gradskog prijevoza.

Područje Zagrepčanke je područje za koje je posebnim propisima definiran režim korištenja prostora, s obzirom da se radi o kulturnom dobru, čije se mjere zaštite odnose na potrebu očuvanja izvorne po-

vijesne strukture procesnog postrojenja, strukture koja svojim smještajem, volumenom i oblikovanjem dokumentira jedno značajno razdoblje u razvoju grada i u bitnome određuje njegovu povijesnu urbanu matricu.

Kako bi se područje Zagrepčanke u kontekstu suvremenog razvoja grada učinilo atraktivnom urbanom destinacijom, potrebno je provesti transformaciju ove *brownfield* zone i ostvariti urbanu simbiozu zaštićene povijesne strukture sa sadržajima pretežito poslovne namjene, uz prateće rezidencijalne, kulturne i zabavne sadržaje, kao i ostale sadržaje koji pridonose atraktivnosti centra.

Novo urbano i inovativno područje na prostoru Zagrebačkog velesajma

Područje Zagrebačkog velesajma predstavlja jedan od najvažnijih gradskih strateških prostora/projekata i nekretnina u vlasništvu Grada. Ovome novozagrebačkom području gravitira u radijusu od 1 km oko 34.000 stanovnika, a u radijusu od 5 km oko 406.000 stanovnika.

Postojeći kapaciteti Zagrebačkog velesajma većim dijelom ne odgovaraju suvremenim potrebama sajmovanja, što pridonosi razmišljanju o nužnoj transformaciji samog prostora. Uzimajući u obzir uspješne primjere preobrazbe sličnih prostora u svijetu, Zagrebački velesajam treba razvijati kao cjelinu – Urbano inovativno područje.

Na prostoru Zagrebačkog velesajma implementirat ćemo nove sadržaje: sajamsko-izložbene, kongresno-hotelske, tehnološko-inovativne, sportske i poslovno-komercijalne sadržaje, uz očuvanje urbanističkih posebnosti/urbane matrice i zaštićenih paviljona po pojedinim segmentima.

Sagledavajući i analizirajući širi prostor Novoga Zagreba, može se zaključiti da Novi Zagreb sa svojih preko 100.000 stanovnika oskudijeva kapacitetima vezanim uz kulturu i sport. Upravo će planirana preobrazba prostora Zagrebačkog velesajma u jedinstveno inovativno gradsko središte podići ukupnu razinu kvalitete života, a Novi Zagreb učiniti atraktivnijom destinacijom i istinskim centrom modernog Zagreba.

2. VISOKA RAZINA SOCIJALNIH PRAVA – očuvanje i nadogradnja dostignutog standarda

2.1. Zagrebačka socijalna politika – solidarnost na djelu

Na čvrstim temeljima dosadašnjih kvalitetnih zagrebačkih socijalnih programa nastavljamo graditi dostupnu i pristupačnu mrežu raznovrsnih socijalnih prava i usluga. Niti jedan stanovnik Grada Zagreba koji treba društvenu pomoć neće ostati nezbrinut u svome gradu.

Dostignuti socijalni standard Grada Zagreba naša je obveza i smjer kojim razvijamo naše buduće programe, kojima stvaramo grad za sve, grad koji solidarnošću i socijalnom pravdom stvara snažnu socijalnu koheziju i socijalni kapital.

Kontinuirana provedba svih mjera i aktivnosti zagrebačkih strateških dokumenata obuhvaća: prevenciju i ublažavanje siromaštva; ulaganje u djecu radi postizanja njihovih jednakih šansi, ali i boljih ishoda; pravo na kvalitetnu i aktivnu starost u kojoj socijalnim uslugama omogućavamo što duži ostanak u svom domu, ali i osiguravamo najbolju moguću skrb u našim domovima za starije; jače uključivanje osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u život zajednice; sprečavanje nasilja u obitelji te stvaranje sigurnosti za žrtve nasilja u obitelji.

Temeljem ovakvog strateškog okvira u budućem razdoblju planiramo aktivnosti vezane uz:

- Poboljšanje materijalnog statusa osoba starije životne dobi koje su u riziku od siromaštva proširenjem socijalnih prava;
- Izgradnju dodatnih kapaciteta u domovima za starije osobe;
- Sufinanciranje smještaja osobama starije životne dobi u privatnim domovima za starije osobe;
- Razvijanje izvaninstitucionalnih usluga za osobe starije životne dobi – gerontoservisa (dnevni boravci, pomoć u kući, pomoć kućnog majstora u domu, frizer, pediker...), koordinacijskog centra pružatelja različitih socijalnih usluga, *One-Stop-Shop* za informiranje i savjetovanje korisnika o odabiru i pristupu soci-

jalnim uslugama za starije osobe temeljem individualnih potreba te pružanje usluga u kući;

- Zbrinjavanje i integraciju beskućnika;
- Poticanje osnivanja stambenih zajednica za mlade u riziku od beskućništva;
- Osiguravanje pomoći jednoroditeljskim obiteljima kroz nekoliko modela podrške:
  - Pravo na podmirenje troškova stanovanja za jednoroditeljske obitelji u riziku od siromaštva
  - Osnivanje centra za jednoroditeljske obitelji u svrhu pružanja različitih usluga vezanih uz odgoj djece, zapošljavanje, usklađivanja roditeljskih i poslovnih obaveza
- Olakšavanje pristupa svim socijalnim pravima kroz pojednostavljenje procedure, umrežavanje i digitalizaciju;
- Suradnju i partnerstvo u svrhu radne aktivacije skupina koje teže dolaze do posla;
- Poticanje socijalnog ugovaranja usluga koje pružaju organizacije civilnog društva;
- Daljnji razvoj zagrebačkog modela zaštite od nasilja u obitelji;
- Osnivanje Dnevnog centra za pružanje usluga osobama sa psihosocijalnim teškoćama;
- Osnivanje Centra za rehabilitaciju gluhih i teže nagluhih osoba,
- Proširenje socijalnih usluga Centra za rehabilitaciju Silver;
- Proširenje online servisa „Pristupačni Zagreb“ koji pruža informacije o pristupačnosti raznim objektima iz javnog, privatnog i civilnog sektora;
- Izrada plana za borbu protiv otuđenosti u cilju smanjivanja usamljenosti za vrijeme izolacije (lockdowna) starijih osoba, osoba s invaliditetom, djece i mladih te drugih skupina naših sugrađana.

2.2. Demografska politika – temeljna razvojna politika

Osnivanjem Ureda za demografiju u zagrebačkoj gradskoj upravi po prvi je puta u nekoj lokalnoj zajednici postavljena demografska pro-

blematika na istu razinu s gospodarskom, obrazovnom, zdravstvenom, kulturnom ili prostorno-planskom.

U narednom razdoblju **nastavljamo sve dosadašnje mjere zagrebačke demografske politike:**

- besplatni udžbenici na školskim klupama;
- novčana pomoć za roditelje odgojitelje kao poticaj za veći broj djece;
- sufinanciranje dječjih vrtića;
- produženi boravak u osnovnoj školi uz organizirane aktivnosti za djecu;
- novčana pomoć za opremu novorođenog djeteta;
- subvencioniran javni prijevoz i prehrana za djecu u osnovnim školama;
- zagrebački model stanogradnje uz prihvatljive troškove najma;
- različiti oblici stipendiranja učenika i studenata – financiranje izvrsnosti.

Imajući u vidu presudnu važnost uspješne gradske demografske politike za budućnost Zagreba, radit ćemo na razvoju novih demografskih mjera sa ciljem adresiranja svih aktualnih i potencijalnih demografskih problema:

- Razrada modela poticanja povratka u Zagreb mladih Zagrepčana koji su završili studij u inozemstvu, kao i poseban program mjera za poticanje povratka zagrebačkih iseljenika bez obzira na njihovu dob.
- Usklađivanje obiteljskog i profesionalnog života poticanjem poslodavaca na usvajanje i implementaciju prijateljskih mjera i aktivnosti prema djeci i obiteljima zaposlenika stvarajući pozitivno okruženje (skraćeno ili fleksibilno radno vrijeme, rad na pola radnog vremena, rad od kuće, sufinanciranje vrtića u sklopu korporacija, dodatni dopusti radi potrebe djece...).
- Poticanje pozitivne uloge ravnopravnosti spolova u kreiranju spremnosti žena na višestruko majčinstvo, uz razradu mjera sa ciljem povećanog sudjelovanja očeva u odgoju djece stvaranjem povoljnog javnog i radnog okruženja za aktivnu ulogu očeva u ranom odgoju djece, podizanjem svijesti o važnosti uloge očeva za djecu, obitelj i društvo u cjelini te smanjenjem rodni stereotipa.

- Pomoć u planiranju obitelji, zaštite reproduktivnog zdravlja te zaštita majki i djece u sklopu savjetovališta za planiranje obitelji. Sredstvima iz EU fondova financirati specijalističko usavršavanje liječnika obiteljske medicine, pedijataru te specijalista ginekologije i porodiljstva.
- Uključivanje Grada Zagreba zajedno s drugim gradovima Europske unije u projekt stjecanja statusa grada prijatelja velikih obitelji i širenja primjera dobre prakse.

2.3. Izgradnja, dogradnja i energetska obnova objekata društvene namjene

U razdoblju **nakon potresa** koji je pogodio Zagreb 22. ožujka prošle godine otvorili smo 5 dječjih vrtića (u Središću, Resniku i Čučerju, na Vrbanima i Ferenščici) te osnovnu školu u Resniku, **ukupno 6 odgojno-obrazovnih objekata**, što je dokaz činjenice da potres nije zaustavio, pa čak ni usporio, izgradnju vrtića i škola.

Ukupno je za izgradnju, nadogradnju i energetska obnovu zagrebačkih škola i vrtića u protekle 4 godine izdvojeno više od milijardu kuna. U posljednja dva desetljeća izgrađena je ili dograđena čak jedna trećina od 440 objekata škola i vrtića u Gradu Zagrebu, za što je izdvojeno više od 6 milijardi kuna.

Tijekom 2021. godine završavamo radove na izgradnji ili dogradnji sljedećih objekata:

1. OŠ Ksaver Šandor Gjalski na Gornjem Gradu – u tijeku je rekonstrukcija i dogradnja škole s rokom završetka u kolovozu 2021.
2. OŠ Dragutina Domjanića u Gajnicama – u tijeku je dogradnja sportske dvorane s rokom završetka u kolovozu 2021.
3. OŠ A. Šenoa – izgradnja Područne škole Pongračevo s rokom završetka u kolovozu 2021.
4. OŠ Savski Gaj – izgradnja područne škole u Blatu s rokom završetka u prosincu 2021.

Tijekom 2021. godine započet će i izgradnja 14 te rekonstrukcija i dogradnja 11 objekata (od čega njih 7 u naredna 2 mjeseca):

- **DJEČJI VRTIĆI** – izgradnja 7, dogradnja 1 objekta
- **OSNOVNE ŠKOLE** – izgradnja 6, rekonstrukcija i dogradnja 9 objekata
- **SREDNJE ŠKOLE** – izgradnja 1, rekonstrukcija 1 objekta

Uz sve navedeno, trenutno **energetski obnavljamo** 9 škola i vrtića, a u razdoblju od 2017. do danas energetski je obnovljeno njih 50! Time smanjujemo troškove režija, emisije CO₂, ali stvaramo i ugodniji prostor za boravak djece i zaposlenika.

Trenutno su u energetskej obnovi: DV Hrvatski Leskovac, OŠ Dragutina Domjanića, OŠ Lučko, OŠ Vukomerec, OŠ Dobriše Cesarića, OŠ Tina Ujevića, OŠ Frana Krste Frankopana, Poštanska i telekomunikacijska škola i Prehrambeno-tehnološka škola.

Posebno ističemo ove vrijedne investicije u objektima društvene namjene:

- 1. XII. Gimnazija** – početak izgradnje škole i polivalentne sportske dvorane.
- 2. Osnovna škola Bukovac** – početak izgradnje škole.
- 3. Dječji vrtić Žitnjak** – početak izgradnje novog objekta kapaciteta 6 jedinica (3 jasljičke i 3 vrtičke).
- 4. Osnovna škola Dragutina Domjanića** – dovršetak rekonstrukcije jednodijelne sportske dvorane te izgradnja trodijelne sportske dvorane. Radovi su započeli u srpnju 2020. godine, a rok izvođenja radova je 12 mjeseci.
- 5. Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalskog** – dovršetak rekonstrukcije postojećeg dijela škole te dogradnja novog dijela koji uključuje i knjižnicu, čitaonicu i dvodijelnu sportsku dvoranu. Radovi su započeli u lipnju 2020. godine, a rok izvođenja radova je 12 mjeseci.
- 6. Osnovna škola Ante Kovačić** – u tijeku je postupak javne nabave za odabir izvođača radova za dogradnju škole i izgradnju dvodijelne sportske dvorane.

- 7. Osnovna škola Brezovica** – u tijeku je postupak javne nabave za odabir izvođača radova za dogradnju škole i izgradnju sportske dvorane.
- 8. Hotelijersko-turistička škola** – u tijeku je postupak javne nabave za rekonstrukciju i prenamjenu tri zgrade Učeničkog doma Luke Botića za potrebe škole, uz uređenje zelenih površina, igrališta, pješačkih površina.
- 9. Klinika za psihijatriju Vrapče** – početak izgradnje zgrade psihijatrije.
- 10. Klinička bolnica Sv. Duh** – početak izgradnje **Zavoda za kliničku mikrobiologiju i hospitalne infekcije**.
- 11. Zatvoreni bazen na lokaciji Špansko – Oranice (uz izgradnju pristupnog trga kod bazena Špansko)**. U tijeku je izrada glavnog projekta. Bazen će sadržavati: sportsko-rekreacijski bazen (dimenzije školjke 34x25m , dubina 2,2m), mali edukacijsko-rehabilitacijski bazen (dimenzija 25x12,5m , dubina do 1,35m), gledalište (300 gledatelja), saunu, dvoranu za korektivnu gimnastiku, balet i koreografiju, fitness s trim kabinetom i 140 parkirnih mjesta za posjetitelje bazena. Procijenjena vrijednost investicije je 45.000.000,00 kn.
- 12. U narednom mandatu izgradit ćemo i bazen u Dubravi** – u tijeku je izrada projektne dokumentacije.

3. IZRAVNO SUDJELOVANJE ZAGREPČANA U ODLUČIVANJU

3.1. Digitalna demokracija

Digitalna platforma Otvoreni grad omogućit će stvarnu uključenost naših sugrađana u sve procese odlučivanja.

Primjenom suvremenih tehnologija i razvojem aplikacije bit će moguće sa svoga mobilnog telefona ili računala jednako sudjelovati u određivanju prioriteta u malim komunalnim akcijama u svojoj ulici i kvartu ili glasovati o velikim gradskim projektima i gradskim javnim politikama.

Putem aplikacije bit će moguće primiti različite servisne obavijesti, a sustav će također omogućiti uvid svakom građaninu u stanje zagrebačkih financija, ugovore javnih nabava, kojih se godišnje u Zagrebu provede oko 1.400, kao i uvid u stanje imovine i mnoge druge teme od interesa za zagrebačku javnost. Sustav će se također moći nadograditi mogućnošću plaćanja računa za komunalne usluge, a uredne ćemo platiti moći nagraditi popustima na cijenu usluge ili prilikom posjete kazalištima, koncertima, muzejima te nizu drugih programa koje Grad Zagreb svakodnevno organizira u ustanovama u svome vlasništvu.

U narednom periodu, posebno za one građane koji ne koriste digitalne platforme, ojačat ćemo funkcije 218 mjesnih odbora kao prvog kontakta građana na putu do obveza i odgovornosti 17 gradskih četvrti i gradske uprave. Upravo to su samoupravna tijela putem kojih se šalju zahtjevi, mišljenja i prijedlozi vezani uz projekte i probleme u mjesnim samoupravama.

Građani također trebaju imati uvid i mogućnost utjecaja na procese donošenja odluka na razini vijeća gradskih četvrti o pitanjima važnim za pojedinu gradsku četvrt:

- Gospodarskim pitanjima;
- Planovima uređenja javnih površina;
- Osnivanjem i premještanjem ustanova, trgovačkih društava i drugih službi;
- Organizacijom prometa;
- Priredbama na javnim površinama, trgovima i pješačkim zonama;
- Svim drugim pitanjima koja su važna za gradsku četvrt.

Uz osiguranu organizacijsku strukturu i značajno financiranje projekata mjesne samouprave (poseban razdjel u proračunu čija je ukupna vrijednost 18% proračuna), u narednom razdoblju prioritet nam je motivirati građane za sudjelovanje u donošenju odluka i osigurati im (digitalne) alate pomoću kojih će se moći uključiti u procese donošenja svih važnih odluka za svoju ulicu, kvart i cijeli grad.

3.2. Daljnje jačanje civilnog sektora – put ka boljim javnim politikama

Udruge civilnog društva predstavljaju golemi potencijal za ostvarenje participacije građana i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu. U Zagrebu je registrirano preko 12 tisuća udruga građana koje djeluju u različitim područjima života grada. Gradska uprava pruža im znatnu institucionalnu i financijsku podršku, što kanimo nastaviti i u narednom razdoblju.

Putem javnih poziva i natječaja za financiranje programa i projekata udruga u područjima promicanja ljudskih prava, djelovanja mladih i za mlade, socijale i humanitarnog djelovanja, kulture, prevencije neprihvatljivog ponašanje djece i mladeži, vrhunskog sporta, zaštite zdravlja, zaštite okoliša i održivog razvoja, zaštite životinja, u području poljoprivrede, šumarstva i lovstva, zaštite potrošača, civilne zaštite djelatnosti branitelja iz Domovinskog rata i njihovih obitelji, boraca drugog svjetskog rata i civilnih invalida rata, **Grad Zagreb na godišnjoj razini izdvaja preko 125 milijuna kuna.**

Iskustvo koje imamo pokazuje nam kako je predanim zajedničkim radom javnog i civilnog sektora moguće kreirati, implementirati i nadzirati kvalitetne javne politike koje su od vitalne važnosti i interesa za Grad Zagreb i njegove stanovnike. Neke su udruge svojim djelovanjem tijekom vremena ostvarile toliki utjecaj u pojedinim područjima društvenog života da se pokazala potreba njihovog daljnjeg rasta, kao što je to bio slučaj s formiranjem ustanove *Centar za pružanje usluga u zajednici Luka Ritz*.

Temeljem dosadašnjih iskustva, ali i preporuka na razini međunarodne zajednice, jedan od prioriteta u narednom razdoblju bit će intenziviranje međusektorske i interdisciplinarne suradnje između organizacija civilnog društva u Gradu Zagrebu. Želimo pokazati kako na taj način civilni sektor povećava svoj utjecaj i prepoznatljivost u javnom prostoru ne samo u našem gradu, nego i na međunarodnoj razini. Još jedan od važnih prioriteta u narednom razdoblju bit će nam razvoj socijalnog poduzetništva i zapošljavanje u neprofitnom sektoru.

Vjerujemo da ćemo takvim oblicima djelovanja pridonijeti daljnjoj izgradnji i unapređenju kapaciteta civilnog društva u Gradu Zagrebu. Također vjerujemo da ćemo ostvariti adekvatan dodatan poticaj i motivaciju našim građanima da se aktivno uključe u razvoj svoje zajednice i svoga grada.

3.3. Poticanje društveno-političke participacije mladih

U cilju poticanja mladih ljudi da se jače uključe u društveno-politički život Zagreba, planiramo provedbu sljedećih mjera:

Praćenje aktivnosti mladih – Uvođenje jedinstvenog sustava praćenja aktivnosti organizacija mladih i za mlade na području Grada Zagreba sa ciljem procjene kvalitete provedenih programa i podizanja transparentnosti rada istih organizacija.

Uvođenje programa sustavnog informiranja, edukacije i radionica o aktivnoj participaciji mladih u društvu – Izrada platforme za objedinjavanje što veće količine informacija o aktivnostima dostupnim mladima te njihova promocija i evaluacija od strane mladih na jedinstvenoj platformi.

Aktivno praćenje i podrška u realizaciji programa i projekata mladih i skupina mladih – Podrška u boljoj realizaciji podržanih programa i informiranje javnosti o aktivnostima mladih koje imaju podršku Grada.

Autonomno djelovanje mladih kao konačni cilj – Stvaranje platforme, kroz podršku mladima, na kojoj će mladi moći samostalno izraditi samoodrživu i prepoznatljivu mrežu aktivnosti, za koju Grad samo u iznimnim slučajevima treba intervenirati svojom podrškom.

Razvoj zagrebačke mreže osoba koje rade s mladima i centri za mlade – Izrada projekta utemeljenog na ideji tzv. *youth workera* od koncepta mreže volontera do potencijalnog osnivanja centara za mlade ili drugih oblika organizacija koje bi adekvatno odgovorile na potrebe mladih.

Poduzetništvo za mlade

Kako bi se potaknulo uključivanje mladih u poduzetničke aktivnosti te stvorili uvjeti za veći broj održivih poslovnih poduhvata mladih u sklopu Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva, provodit ćemo mjeru **Potpore za razvoj poduzetništva mladih**. U tom kontekstu mladi s područja Grada Zagreba koji imaju namjeru pokrenuti ekonomsku ak-

tivnost imat će mogućnost korištenja neke od poticajnih mjera iz Programa kao što je primjerice:

Financijske potpore za razvoj tradicijskih, deficitarnih i proizvodnih obrtničkih djelatnosti, potpore za inovatore (**mladi inovatori do 30 godina dobivaju dodatne bodove**).

Osiguranje dodatne podrške u Zagrebačkom inovacijskom centru – ZICER-u, u smislu **edukacije za poduzetništvo** tj. stjecanje znanja za samozapošljavanje, te mentorstvo i korištenje gradskog prostora i infrastrukture za *startup* tvrtke uz minimalnu naknadu, što je osobito važno u početnoj fazi poslovanja. **Svi mladi do 30 godina, koji će koristiti prostor u našem ZICER-u, ostvarit će dodatnih 5% subvencije troškova korištenja prostora.**

Trenutno je u našem Plavom uredu 21% polaznika edukacija mlađih od 25 godina, a provodi se i poslovno savjetovanje mladih te organiziraju predavanja o poduzetništvu, za studente i srednjoškolce. Želimo ih privući još više.

Komunikacija putem digitalnih platformi – a kako drugačije? Mladi ljudi danas uglavnom komuniciraju putem društvenih mreža i preko digitalnih platformi, stoga će i naša komunikacija s mladima biti prilagođena novim trendovima. Usluge koje Grad Zagreb već sada nudi predstaviti će se mladima putem novih tehnologija te prilagoditi novim komunikacijskim kanalima. Mladi će informaciju dobiti brzo i kvalitetno te ćemo putem naših platformi unaprijediti komunikaciju s njima i pružiti im brze i pravovremene informacije.

4. RJEŠAVANJE PROBLEMA OTPADA U ZAGREBU – Završetak uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom

Sukladno **Planu gospodarenja otpadom Grada Zagreba** od 2018. do 2023. fokusirani smo na četiri osnovna cilja:

1. smanjiti ukupnu količinu proizvedenog komunalnog otpada za 5%;
2. odvojeno prikupiti 60% mase proizvedenog komunalnog otpada (prvenstveno papir, staklo, plastiku, metal, biootpad i dr.);
3. odvojeno prikupiti 40% mase proizvedenog biootpada koji je sastavni dio komunalnog otpada;
4. odložiti na odlagališta manje od 25% mase proizvedenog komunalnog otpada.

U protekle 4 godine doveli smo Zagreb blizu cilja, s uloženi preko 300 milijuna kuna u novu mehanizaciju i spremnike za odvojeno prikupljanje otpada. Svima je u Gradu Zagrebu omogućeno da na kućnom pragu u posebne spremnike odvoji: papir, biootpad, plastiku/metalnu ambalažu te ostatni dio miješanog komunalnog otpada. U Zagrebu je uspostavljeno i 20 reciklažnih dvorišta u koje građani mogu predati do 30 različitih vrsta otpada, uključujući i opasni otpad.

Sve to rezultiralo je velikim povećanjem stope odvajanja otpada u Gradu Zagrebu koja danas uključuje i glomazni otpad iz kućanstava te iznosi 44%. Sve odvojeno prikupljene frakcije otpada predaju se u ovoj fazi ovlaštenim oporabiteljima i tako će biti sve dok Grad Zagreb ne izgradi vlastita postrojenja za oporabu. Sva postrojenja su u fazi izrade dokumentacije koja se financira i kontrolira od Europske unije. Izgradnjom postrojenja zatvorit će se krug gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu koji će u tom smislu imati samodostatnost i neovisnost te osigurati ispunjenje ciljeva Republike Hrvatske na europskoj razini.

U narednom razdoblju planiramo sljedeće aktivnosti:

Obrazovno informativne aktivnosti – Stavi pravu stvar na pravo mjesto

Radi postizanja zadanih ciljeva izdvajanja korisnih frakcija otpada iz miješanog komunalnog otpada nastavlja se kampanja "Stavi pravu stvar na pravo mjesto". Kampanja će se organizirati u suradnji s mjesnim odborima i gradskim četvrtima kroz radionice te će uključiti inovativne digitalne alate prilagođene svim dobnim skupinama.

Ključni kapitalni projekti – neovisnost o privatnom sektoru

Radi postizanja samodostatnosti i sigurnosti u uporabi otpada te eliminiranja rizika ovisnosti o tvrtkama u privatnom vlasništvu, u narednom razdoblju završit ćemo sljedeće ključne kapitalne projekte:

- Automatizirana sortirnica odvojeno prikupljenog otpada radi daljnje reciklaže;
- Postrojenje za obradu odvojeno prikupljenog biootpada u Novskoj;
- Centar za gospodarenje otpadom koji je definiran Prostornim planom Grada Zagreba.

4.1. Postrojenje za sortiranje odvojeno prikupljenog komunalnog otpada – već 2023. godine Zagreb će imati vlastitu automatiziranu sortirnicu

Postrojenje za sortiranje odvojeno prikupljenog otpada – sortirnica planira se izgraditi na području bivše tvornice „DIOKI”. Grad Zagreb otkupio je zemljište od DIOKI d.d. u stečaju površine 96.136 m² u vrijednosti 36,5 milijuna kuna. Projekt je u fazi izrade studijsko-projektne dokumentacije vrijedne 1,8 milijuna kuna +PDV. Planirani rok izrade Studijsko projektne dokumentacije i ishoda svih potrebnih dozvola je srpanj 2021. godine. Izrađena je Studija izvodljivosti, idejno rješenje, elaborat zaštite okoliša, idejni projekt za ishođenje uvjeta i ishođenje lokacijske dozvole. Studijom izvodljivosti predviđeno je sortiranje odvojeno prikupljenog ambalažnog otpada kapaciteta 120.000 t godišnje.

Ukupna vrijednost izgradnje postrojenja za sortiranje odvojeno prikupljenog otpada - sortirnice iznosi cca 400.000.000,00 kuna + PDV, što se u potpunosti financira iz EU Fonda za oporavak i otpornost.

Planira se da bi izgradnja postrojenja za sortiranje odvojeno prikupljenog otpada – sortirnica trebala biti gotova u prvoj polovici 2023. godine.

4.2. Postrojenje za obradu biootpada u Novskoj – kvalitetan kompost i električna energija

Postrojenje za obradu biootpada planira se na području Grada Novske temeljem potpisanog Sporazuma o suradnji na pripremi i izgradnji postrojenja za obradu odvojenog prikupljenog biootpada između Grada Zagreba, Grada Novske i Zagrebačkog centra za gospodarenje otpadom. Skupština Grada Zagreba na 37. sjednici održanoj dana 28. listopada 2020. prihvatila je prijedlog Studije izvodljivosti, a gradsko vijeće Grada Novske 12. studenog 2020. godine. Projekt je u fazi izrade studijsko-projektne dokumentacije vrijedne 3.692.290,00 kn + PDV. Planirani rok izrade dokumentacije je rujan 2021. Obavljeni su svi istražni radovi, geodetska snimanja te provedeni postupci procjene utjecaja na okoliš. U tijeku je ishođenje lokacijske dozvole za izgradnju postrojenja u Novskoj i građevine za pretovar biootpada u Zagrebu koja je predviđena na lokaciji "DIOKI".

Dnevno bi se iz Zagreba prema Novskoj transportiralo oko 190 tona biootpada (cca 10 kamiona dnevno). Studija izvodljivosti pokazala je da bi ukupni godišnji kapacitet postrojenja za obradu biootpada trebao biti 60.000 t biootpada s mogućnošću daljnjeg povećanja kapaciteta za cca 30%. Tehnologija uključuje anaerobnu fermentaciju s naknadnim kompostiranjem biootpada pri čemu bi se godišnje proizvodilo 26.000 t visoko kvalitetnog komposta i oko 11.000 kWh električne energije.

Ukupna investicijska vrijednost za izgradnju postrojenja s pretovarnom stanicom iznosi cca 225.000.000,00 kn + PDV, što se u potpunosti financira iz EU Fonda za oporavak i otpornost.

Planirani rok izvršenja izgradnje pretovarne stanice za biootpad je sredinom 2024. godine, a rok za izgradnju postrojenja za obradu biootpada je krajem 2024.

4.3. Centar za gospodarenje otpadom Zagreb (CGOZ) – nove čiste tehnologije

Projekt je u fazi provjere studijsko-projektne dokumentacija od strane konzultanata Europske komisije. Projekt se financira sredstvima EU u 85%-tnom iznosu, 10 % sufinanciraju Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, kao i Fond za zaštitu okoliša. Preostalih 5% financira

Grad Zagreb i Zagrebačka županija. Procijenjena vrijednost izgradnje Centra za gospodarenje otpadom iznosi 2 milijarde kuna + PDV.

Studijom izvedivosti predviđa se obrada sljedećih tokova otpada:

- Miješani komunalni otpad
- Ostatni otpad iz sortirnice i postrojenja za obradu biootpada
- Glomazni otpad
- Mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda Grada Zagreba
- Ostatci obrade građevnog otpada s područja Grada Zagreba

Završetak dokumentacije i ishođenje potrebnih dozvola očekuje se u drugom dijelu 2022., a početak radova na izgradnji Centra za gospodarenje otpadom 2024. te početak rada Centra 2025. Tada će biti moguće zatvoriti odlagalište Jakuševac u smislu prijema miješanog komunalnog otpada za odlaganje. Odlagalište Jakuševac postat će zelena oaza. Novi centar će koristiti najmodernije dostupne tehnologije koje garantiraju potpuno zanemarive emisije u okoliš.

5. RJEŠENJE PROMETNIH GUŽVI

5.1. Izgradnja održive prometne infrastrukture

Cestovni promet i promet u mirovanju predstavljaju neke od ključnih izazova suvremenih metropola. Tako je i u Zagrebu pa tim aspektima urbanog života pridajemo u narednom razdoblju posebnu pažnju uz osiguranje adekvatnih financijskih sredstava.

1. Izgradnja produžene Vrapčanske ceste i Jarunskog mosta

Ishođene su lokacijske dozvole za Jarunski most i pristupne prometnice. Nastavljamo s rješavanjem imovinsko-pravnih odnosa i izradom glavnog projekta. Procijenjeni trošak izgradnje mosta Jarun je 360 milijuna kuna, a procijenjeni trošak pristupne prometnice (produžena Vrapčanska cesta) je 180 milijuna kuna. Izvor financiranja su EU fondovi.

2. Produžetak Branimirove ulice u Sesvetama – do kraja 2022. bez prometnih gužvi u Sesvetama!

Produžena Branimirova ulica u Sesvetama ukupne dužine 3.870 m podijeljena je na tri dionice – 1. od Zagrebačke do Brestovečke (dužine 1.177 m), 2. od Brestovečke do Ulice Ivana Ančića (dužine 1.915 m) i 3. od Ulice Ivana Ančića do Varaždinske (dužine 780 m). Prometnica je planirana s dva odvojena kolnika s po dvije prometne trake te posebnim trakama za lijevo i desno skretanje, s obostranim pješačkim i biciklističkim stazama i zelenilom. Širina koridora prometnice varira od 29 do 34 m. Građevinski je najsloženija 2. dionica koja sadržava most preko potoka Vuger i nadvožnjak preko Kašinske ceste.

Prva dionica počinje se graditi već u svibnju ove godine. Izgradnja će trajati 5 mjeseci, procijenjeni trošak je oko 40 milijuna kuna, a druge dvije faze radit će se paralelno. Do kraja 2022. godine ova važna prometnica bi trebala biti završena u cijelosti.

3. Denivelacija raskrižja Slavonska avenija – Gordana Lederera – Siniše Glavaševića – eliminacija prometnog čepa kod City Centra East

U cilju poboljšanja protoka prometa Slavonskom avenijom kao glavnom vezom središnjeg i zapadnog dijela grada s istočnim industrijskim i trgovačko-poslovnim dijelom grada, te nastavno vezom na mrežu autocesta, predviđena je rekonstrukcija, odnosno denivelacija Slavonske avenije. Područje obuhvata uključuje sve površine unutar regulacijskih linija gradskih cestovnih prometnica Slavonske avenije na potezu od izljeva za prodajno-servisni centar Jolly AUTOLine na zapadu do početka izljevne trake za benzinsku postaju CRODUX na istoku, uključujući i kolnike Servisne ceste, odnosno današnje servisne prometnice u južnom dijelu koridora Slavonske.

Osnovna namjena planiranog zahvata osiguranje je uvjeta za sigurno i jednostavno odvijanje prometa uz odgovarajuću protočnost i razinu uslužnosti za sve korisnike.

Rješenje deniveliranog raskrižja uključuje i zahvate na dijelu Servisne ceste te je uz sve kolne površine planirano uređenje pješačko-biciklističkih staza. Osim toga, rekonstrukcija će obuhvatiti i kompletnu infrastrukturu u zoni zahvata (vodovod i kanalizacija, plinovodi, elek-

troenergetska mreža, javna rasvjeta i instalacije) te će se u potpunosti krajobrazno urediti zona zahvata.

Procijenjeni troškovi rekonstrukcije iznose cca 150.000.000,00 kuna + PDV-a. Građevinska dozvola je ishoduena. Početak radova planira se u prvoj polovici ove godine jer se natječaj za radove već provodi. Izvor financiranja EU fondovi.

4. Denivelacija križanja Medpotoki – Samoborska – Grada Bologne – bolja protočnost na zapadu

Radi bolje prometne protočnosti u zapadnom dijelu grada izvest će se denivelacija križanja Medpotoki – Grad Bologne. Planska vrijednost projekta je cca 150.000.000,00 kuna + PDV. Tijekom 2021. i 2022. pripremit će se projektna dokumentacija, a početak radova predviđen je 2023. godine.

5. Dugoselska cesta od Sesveta do Dugog Sela – nakon izgradnje magistralnog cjevovoda vrijeme je i za novu cestu

Planirana je kompletna rekonstrukcija ceste uz izgradnju nogostupa i biciklističke staze uz rješavanje oborinske odvodnje. Vrijednost radova 50.000.000,00 kn. Početak radova predviđa se odmah po završetku izgradnje magistralnog cjevovoda iz projekta Aglomeracija Zagreb.

6. Raskrižje Šestinski trg – Šestinski vijenac – Šestinski prilaz – bez zaustavljanja na uzbrdici

Izgradnja kružnog križanja istočnije od postojećeg trokrakog križanja predviđena je na lokaciji postojećih objekata (zgrada župne kuće). Do sada je izrađen glavni projekt i predan je zahtjev za izdavanje građevinske dozvole, a riješeni su i imovinsko-pravni odnosi. Procijenjena vrijednost radova iznosi 6.700.000,00 kuna, a radovi bi trebali završiti u listopadu 2021. godine.

7. Ulica Prisavlje (od Savske do Borovja) – novo rasterećenje Slavonske avenije

U svrhu rasterećenja Slavonske avenije potrebno je pokrenuti projekt Ulica Prisavlje od Savske ceste do Borovja.

8. Denivelacija željezničke pruge na -1 razinu od Podsuseda do Borongaja – projekt za nekoliko mandata

U suradnji s Vladom Republike Hrvatske i Hrvatskim željeznicama pokrenut je projekt spuštanja željezničke pruge na -1 razinu od Podsuseda do Borongaja uz višestruke koristi za gradski prostor kao što su pješačke zone, poboljšanje kvalitete stanovanja, smanjenje onečišćenja, smanjenje buke, nove dodane vrijednosti i značajne ekonomske koristi. Ovim ćemo zahvatom postići dodatne prometne mogućnosti i povećanje protočnosti prometa u svim smjerovima.

9. Tračničko povezivanje Zračne luke Franjo Tuđman sa Zagrebom

Tračnička veza sa Zračnom lukom planira se izgraditi u četiri etape unutar administrativnih granica Grada Zagreba te Zagrebačke županije.

Prva etapa predviđa izgradnju dvokolosiječne pruge u Radničkoj cesti na središnjem dijelu prometnice od Ulice grada Vukovara do zaokretnice u Savišću (2.400 m). **Druga etapa** predviđa izgradnju dvokolosiječne pruge u Heinzelovoj ulici na središnjem dijelu prometnice od Zvonimirove ulice do Ulice grada Vukovara (1.300 m). **Treća etapa** predviđa izgradnju dvokolosiječne pruge u Radničkoj cesti od zaokretnice u Savišću preko Domovinskog mosta do Velike Kosnice (4.400 m) s okretištem u Velikoj Kosnici. Četvrta etapa predviđa izgradnju dvokolosiječne pruge od Trga Eugena Kvaternika do Zvonimirove ulice (400 m) s planiranom okretnicom na Trgu Eugena Kvaternika.

Prva i druga faza planiraju se izvoditi objedinjeno, budući da je na tom dijelu koridora Grad Zagreb riješio imovinsko-pravne odnose. Za obje etape izrađeni su glavni projekti tijekom 2017. godine. Treća će se etapa izvesti nakon sporazuma s Velikom Goricom i Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture radi produženja pruge i izvan granica Grada Zagreba.

Ukupna dužina pruge do zračne luke iznosi 14 km. U administrativnim granicama Grada Zagreba predviđeno je 12 stajališta. S obzirom da se radi o značajnoj prometnoj infrastrukturi koja povezuje zračnu luku s glavnim gradom, očekuje se financiranje iz EU fondova. Vrijednost projekta procjenjuje se na ukupno 150 milijuna EUR-a, uključujući i dio trase izvan granica Grada Zagreba.

5.2. Javni gradski prijevoz uz integrirani promet zagrebačkog područja

Imajući u vidu činjenicu da udio dnevnih migranata, odnosno zaposlenih koji iz područja urbane aglomeracije Zagreb dolaze u Grad Zagreb iznosi preko 60% u ukupnom broju putnika te da oni značajno doprinose ukupnom prometu na području Grada Zagreba, **ishodište vizije razvoja javnog gradskog prometa je *Masterplan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije.*** Taj plan podrazumijeva integrirani pristup razvoju i planiranju prometnog sustava za sve tri županije.

Prema *Masterplanu* okosnica prometnog sustava je željeznica, kao sredstvo masovnog prijevoza putnika, pa će se sukladno tome planirati i razvijati i javni gradski prijevoz u Gradu Zagrebu, kako bi se građanima Grada Zagreba i stanovnicima Zagrebačke i Krapinsko-zagorske županije, koji rade u Zagrebu ili koriste neke druge sadržaje svoje metropole, omogućilo da na najjednostavniji i najbrži način dođu do željenog odredišta, a da se pri tome ne stvaraju prometne gužve, ne zagađuje okoliš i ne narušava normalno funkcioniranje života u gradu.

Glavni cilj razvoja javnog gradskog prijevoza je čist, učinkovit i siguran javni gradski prijevoz, što će za posljedicu imati povećanje kvalitete života građana. To planiramo postići na sljedeće načine:

- pojačanjem protočnosti gradskih prometnica uvođenjem automatskog upravljanja prometom;
- uvođenjem u javni gradski prijevoz ekološki prihvatljivih vozila, tj. vozila s nultim emisijama CO₂ (elektro-autobusi i autobusi na vodik). Cilj je do 2030. imati minimalno 50% udjela održivih oblika prometovanja;
- smanjenjem individualnog prijevoza u urbanom dijelu grada i oslobađanjem prostora u centru grada izgradnjom „*park and ride*“ sustava na rubnim dijelovima grada i uz željezničke postaje i tramvajska okretišta;
- uključivanjem biciklističkog prometa u javni gradski prijevoz – sustav javnih bicikala;
- omogućavanjem pristupačnosti vozila javnog gradskog prijevoza osobama s invaliditetom;

- daljnjim poboljšanjem sustava informiranja putnika i pojednostavljenja kupovine karata;
- omogućavanjem jednake dostupnosti javnog prijevoza svim stanovnicima grada, i u centru i na rubnim dijelovima;
- poboljšanjem infrastrukture;
- jačanjem kompetencija zaposlenika i poboljšanjem uvjeta rada.

Istodobno provodimo daljnje aktivnosti u obnavljanju vozne flote kako bi se iz javnog gradskog prijevoza isključila vozila s neprihvatljivo visokim emisijama CO₂. Prijelazna faza prema 100% čistom prometu su autobusi na stlačeni prirodni plin, čiji udio u ukupnom broju linijskih autobusa ZET-a je 20%, kao i EURO VI diesel autobusi, čiji udio u ukupnom broju linijskih autobusa je 25%. ZET već raspolaže jednom punionicom stlačenim prirodnim plinom u Podsusedu, a druga, u Dubravi, je u pokusnom radu i u svibnju ove godine će biti spremna za uporabu.

Svi tramvaji ZET-a za pogon koriste električnu energiju koja je isporučena 100% iz obnovljivih izvora i to ćemo zadržati u narednom razdoblju.

Uvodimo električne autobuse u vozni park ZET-a što će se sufinancirati putem Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost

Zagreb je jedini grad u regiji koji je dobio sufinanciranje od Europske komisije za izradu dokumentacije, izgradnju punionice i nabavu 20 autobusa na pogon vodikom te je projekt u tijeku. Već 2024. u Zagrebu će voziti autobusi na vodik.

Do 2035. u Gradu Zagrebu uvest ćemo potpuno čist javni gradski prijevoz i značajno ćemo povećati udio korisnika javnog gradskog prijevoza u ukupnom prijevozu u gradu.

Imajući u vidu potrebe ne samo stanovništva Grada Zagreba nego i okolice, izrađen je *Master plan prometnog sustava Grada Zagreba, Zagrebačke županije i Krapinsko-zagorske županije* sa sljedećim općim ciljevima:

1. Povećanje urbane i regionalne mobilnosti korištenjem **integriranog javnog prijevoza te ostalih oblika prijevoza koji su ekološki, ener-**

getski i ekonomski prihvatljivi te smanjenje ovisnosti o korištenju osobnog automobila. Cilj je do 2030. godine postići minimalno 35% udjela putnika u javnom prijevozu te minimalno 15% udjela pješaka i biciklista u ukupnoj raspodjeli putovanja.

2. Unapređenje podjele oblika prometa **u korist javnog prijevoza i ostalih ekološki prihvatljivih oblika** (pješaci i bicikli). Cilj je do 2030. godine postići minimalno 50% udjela održivih oblika prometovanja u ukupnoj raspodjeli putovanja.
3. Povećanje kvalitete i učinkovitosti prometne usluge korištenjem suvremenih prometnih rješenja poput **inteligentnih transportnih sustava**. Cilj je do 2030. godine postići 20% povećanje prosječne brzine vozila javnog prijevoza.
4. Unaprjeđenje **prilagođenosti prometnog sustava svim društvenim skupinama** s posebnim naglaskom na ranjive skupine korisnika. Cilj je do 2030. godine postići 30% povećanje udjela vozila javnog prijevoza prilagođenih za osobe s invaliditetom; 100% udio stajališta javnog prijevoza i pristupne infrastrukture prilagođene za osobe s invaliditetom (80% na području gradskih središta).
5. **Sustav javnih bicikala** kao dio sustava javnog gradskog prijevoza unutar ZET-a (jedinствена karta za tramvaj, autobus, vlak i bicikl), sve do kraja 2023.

Posebno ističemo da je **željeznički prijevoz na području obuhvata *Master plana* okosnica integriranog javnog prijevoza putnika**. Trase linija birat će se prema prijevoznj potražnji kako bi se korisnicima omogućilo putovanje od polazišta do cilja bez ili sa što manjim brojem presjedanja. Tramvajski i autobusni prijevoz stavit ćemo u funkciju opsluživanja željeznice na području obuhvata *Master plana* uz kreiranje intermodalnih čvorova sa ciljem jednostavne promjene moda prijevoza, što je ključno u procesu odlučivanja putnika na korištenje javnog prijevoza. Također je potrebno planirati i *Park and Ride* objekte uz željezničke stanice kako bi se omogućilo kombiniranje više vrsta prijevoza i kako bi se rasteretio promet osobnim vozilima.

U planu je i izgradnja dva prometno-edukativnog poligona za bicikliste (jedan poligon do kraja 2022., a drugi do kraja 2023. godine), na istočnom i zapadnom dijelu grada, kako bi se djeci omogućila edukacija na cijelom području Zagreba. Za sad takav poligon postoji kod OŠ Gustav Krklec u Travnom.

JAVNE POLITIKE U GRADU ZAGREBU

ZDRAVSTVO U ZAJEDNICI

1. Primarna zdravstvena zaštita

Javnozdravstvena primarna zdravstvena zaštita ima značajnu zadaću u provođenju svih preventivnih programa, od nacionalnih do lokalnih. Ti programi trebaju postati prioritetna djelatnost svih zagrebačkih domova zdravlja u koordinaciji s Nastavnim zavodom za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“. Glavni cilj narednog razdoblja je daljnje unaprjeđenje mreže i dostupnosti kvalitetnih zdravstvenih usluga u lokalnoj zajednici.

2. Translacijska medicina – znanost i praksa zajedno

Dječja bolnica Srebrnjak je specijalizirana za bolesti respiratornog sustava. U okviru projekta izgradnje Centra za translacijsku medicinu, ona će se profilirati u vodeću znanstvenu instituciju za svoje područje. Proveden je natječaj za izvođače radova te će do konca travnja 2021. započeti izgradnja.

3. Nacionalna dječja bolnica u Blatu na mjestu nedovršene Sveučilišne bolnice

S Vladom RH potpisan je 2018. godine Sporazum o suradnji na pripremi projekta „Izgradnja nacionalne dječje bolnice“, na lokaciji postojeće nedovršene Sveučilišne bolnice u Blatu. Projekt koji uključuje izradu studije izvodljivosti i projektno-tehničku dokumentaciju sufinancira se 85% iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Trenutno je u izradi Studija izvodljivosti za izgradnju Nacionalne dječje bolnice koja će, uz provedenu analizu postojećeg objekta sveučilišne bolnice, definirati sve parametre optimalnog razvoja Nacionalne dječje bolnice.

Na taj ćemo način započeti razvoj jedne od najvažnijih zona jugozapadnog ulaza u grad, dok će se izgradnjom objekta nacionalne dječje bolnice ostvariti optimalno rješenje za najmlađe bolesnike. Također će, uzimajući u obzir kontinuirano provođenje pozitivne demografske politike, nova nacionalna dječja bolnica doprinijeti porastu nataliteta, s dugoročnim ciljem uravnoteženja dobne strukture i održanja prostorne ravnoteže stanovništva u smjeru povećanja udjela mlađeg stanovništva.

4. Terme Zagreb – koristimo energiju iz geotermalnih izvora

Na lokaciji Blato također će se pokrenuti projekt izgradnje kompleksa Terme Zagreb s termalnim kupalištem, zdravstvenim sadržajima za rehabilitaciju, saunom, fitness centrom, podzemnom garažom i hotelskim kapacitetom. Projekt bi se financirao u suradnji s privatnim sektorom, a nakon provedbe urbanističkog plana uređenja za to područje. Oba projekta, i Dječja bolnica i Terme Zagreb, dobit će još više na atraktivnosti izgradnjom Jarunskog mosta i boljom prometnom povezanošću.

5. Nove mogućnosti u domovima zdravlja – što više usluga na jednom mjestu

Domovima zdravlja potrebno je proširiti specijalističke djelatnosti kako bi postali pravi zdravstveni centri u lokalnoj zajednici i što je više moguće zadovoljili zdravstvene potrebe stanovnika. Otvaranje specijalističkih ordinacija u kojima rade specijalisti iz bolničkih ustanova ima višestruku korist. Osnovno je da rješavaju probleme stanovnika, a jednako tako su važni za liječnike obiteljske medicine s kojima mogu podijeliti svoje ekspertno znanje i djelovati kao konzultanti timovima primarne zdravstvene zaštite. S obzirom na sadašnje stanje, to su specijalističke ordinacije za endokrinologiju, kardiologiju, urologiju, ortopediju, neurologiju, fizijatriju te fizioterapijsku rehabilitaciju. Radiološku dijagnostiku i medicinske laboratorije dopunit ćemo suvremenim uređajima koji zadovoljavaju potrebe i tako skratiti liste čekanja. Dom zdravlja je i mjesto gdje se u rehabilitaciju mogu uključiti i logopedi, a savjetovališta za mentalno zdravlje i prehranu mogu u bitnome utjecati na ukupno zdravlje populacije.

Grad Zagreb osnivač je i specijaliziranih poliklinika: Poliklinike za srčane bolesti i rehabilitaciju te Poliklinike za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba koje su u okviru svojih djelatnosti dosegle visoki stupanj stručne kvalitete. Poliklinike će uspostaviti svoje ordinacije u domovima zdravlja, čime bi dopunile djelatnosti doma zdravlja i bile bliže potencijalnim korisnicima.

6. Rasterećenje liječnika opće prakse od administrativnih poslova – više zadovoljnih pacijenata

Posegnut ćemo za iskustvima dobre prakse kako bismo liječnike obiteljske medicine maksimalno rasteretili administrativnih poslova.

Jednim se dijelom to već događa korištenjem IT tehnologija u komunikaciji s korisnicima, osiguranjem i zdravstvenom administracijom. No, imamo još mogućnost redistribucije stručnih aktivnosti između diplomiranih medicinskih sestara i liječnika kako je to u drugim zemljama. Diplomirane medicinske sestre su osposobljene za preuzimanje dijela poslova od administrativnih do stručnih, što onda omogućava obiteljskom liječniku da više vremena posveti pacijentu. Još jedno od rješenja koji vodi poboljšanju kvalitete i smanjenju opterećenosti obiteljskih liječnika je i promjena strukture standardnog tima. Tim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti bi prema ovom prijedlogu činili specijalist obiteljske medicine i diplomirana medicinska sestra te 50% administrativnog ili medicinskog tehničara.

7. Dom zdravlja JUG – za potrebe južnog dijela grada

Grad se godinama širi također prema jugu, a svi putovi prema bolnicama i specijalističkim ordinacijama vode prema centru i sjeveru Zagreba. Vrijeme je za uspostavljanje Doma zdravlja ili zdravstvenog centra na jugu. On bi osim svih sadržaja primarne zdravstvene zaštite trebao imati dnevnu bolnicu s kapacitetom koji pokriva potrebe južnog dijela grada.

8. Uspostava hospicija – novi kapaciteti

S obzirom na veličinu Zagreba i njegov broj stanovnika, potrebno je uspostaviti hospicij u četiri gradske četvrti s kapacitetom od po 80 do 100 kreveta koji se funkcionalno, ne nužno i fizički, organiziraju uz područni dom zdravlja i dom za osobe starije dobi te ustanovu palijativne skrbi ili bolnicu koja ima krevetne kapacitete za palijativnu skrb. Tako hospicij svojom funkcijom iz doma za starije preuzima brigu o korisnicima doma koji trebaju stacionarnu zdravstvenu skrb, čime oni dobivaju adekvatnu i punu zdravstvenu uslugu, a oslobađa dio kapaciteta za pokretne korisnike doma za starije. Ustanova palijativne skrbi uz hospicij također rješava problem nedostatka kreveta za palijativnu skrb u bolničkom smještaju.

Obje djelatnosti (hospicij i palijativna skrb) na razini primarne zdravstvene zaštite prilagodit ćemo razvojnoj strategiji Grada, uzimajući u obzir broj i strukturu stanovnika te ćemo ih funkcionalno povezati sa sustavom socijalnih usluga.

KULTURA ZA SVE

Grad Zagreb ponosi sa svojim brojnim kulturnim i umjetničkih aktivnostima, čime zasluženno nosi titulu kulturnog središta Republike Hrvatske. To je mjesto suvremenog umjetničkog stvaralaštva i promocije urbanih kulturnih vrijednosti. S ukupnim brojem od 5.000 kulturnih i umjetničkih događanja godišnje, Zagreb je uistinu živa pozornica koja njeguje i promovira kulturne i umjetničke aktivnosti te ulaže financijske i upravljačke napore kako bi Zagreb postao europskim gradom kulture.

U narednom razdoblju nastavljamo s financijskom i logističkom podrškom u organizaciji mnogobrojnih kulturnih događaja po kojima je Zagreb prepoznat u Europi i svijetu: Festival svjetskog kazališta, Animafest – svjetski festival animiranog filma, Tjedan suvremenog plesa, Noć Muzeja, Muzički biennale Zagreb, Međunarodni lutkarski festival – PIF, Međunarodna smotra folklor, Platforma HR, Festival Perforacije, Festival kratke europske priče, Festival novog cirkusa, Zagreb DOX, Festival svjetske književnosti, Zagreb film festival, Human Rights Film Festival, Subverzive festival, Festival tolerancije, IN Music festival, Sezona Queer Zagreb i mnogi drugi.

Kultura je žila kucavica svakog grada, pa tako i Zagreba, ona je kapilarna, oživljava zagrebačke gradske četvrti, mjesne odbore, ulice, vrtove i dvorišta. Kultura se odvija u centru, ali i na obodnim dijelovima grada, s punom sviješću o važnosti kulturnih i kreativnih industrija. Kultura je u tijesnoj sprezi s boljitkom njezinih izvođača i konzumenata: u razvoju kulturnog života sudjeluju kulturne organizacije, ali i lokalne samouprave, pa sve do pojedinaca koji je žele oživjeti na specifičan način.

Svaki pojedinac ima pravo sudjelovati u kulturnom životu svoga grada/mjesta/ulice. Umjetničko blago i baština trebaju se izložiti onima koji možda za njih još ne znaju. Isto tako, svakome treba pružiti priliku da i sam postane kreatorom kulture. Paralelni razvoj kulture i turizma po principu negiranja razlike između “visoke” i “niske kulture” transformira kulturu u važnu granu gospodarstva.

Nakon prehrambene industrije upravo su kulturne i kreativne industrije druge po udjelu u BDP-u te je u njima zaposlenost rasla, dok je u drugim

segmentima padala, što kulturu čini važnom polugom pri obnovi društva kao važnom prioritetu nakon potresa i oporavka od pandemije.

Umjetnicima ćemo pružati priliku i podršku da se kreativno izražavaju na različite načine jer upravo kultura je ta koja naš grad čini otvorenim, inkluzivnim i turistički atraktivnim. Zato ćemo, uz velika dostignuća kulturnih institucija i mnogobrojna događanja, nastaviti jačati zagrebačku kulturnu scenu i u obliku inicijativa koje dolaze izvan institucionalnog kulturnog sektora i koje bitno pridonose kulturnom pluralizmu, raznolikosti, inovaciji u umjetnosti, interdisciplinarnom pristupu i jačanju društvenog angažmana u kulturi.

Spoznajom o kulturi kao četvrtom stupu održivog razvoja i o vrijednosti kreativnog stvaralaštva kao pokretača promjene, društvene kohezije i gospodarskog rasta, kao dio kulture Grada Zagreba prepoznamo te ćemo nastaviti poticati kreativne industrije koje u svom suvremenom značenju uspjeh temelje na istraživanju, povezivanju umjetnosti i znanosti te značajno pridonose razvoju ugodnog životnog okruženja i revitalizacije gospodarstva, ali i smanjenju nezaposlenosti čime izravno podižu razinu kvalitete života naših građana.

Provodit ćemo program “Kultura za sve” koji ima za cilj učiniti kulturne sadržaje što dostupnijima svim stanovnicima i posjetiteljima Zagreba i tako zaustaviti trendove elitističkog poimanja kulture. Centri za kulturu stoga predstavljaju žarište realizacije toga programa. To su ustanove u kulturi koje već sada stvaraju i promoviraju mnoge kulturne i edukativne programe, kojima se potiče transfer znanja, kreativno korištenje slobodnog vremena, zadovoljavaju se potrebe za samostvaralaštvom, razvijaju se nove vještine, posvećuje se cjeloživotnom učenju, u svrhu promoviranja kvalitete života. Budućnost centara za kulturu jest u tome da svaki od njih bude uporište kulturnog života na mikro-razini.

Ključne komponente ovoga programa su:

- jačati opću svijest o važnosti kulture;
- učiniti što dostupnijim kulturne sadržaje;
- omogućiti svim kategorijama stanovništva što lakše sudjelovanje u kulturnim sadržajima, kao njihovim konzumentima, ali i kreatorima;

- intenzivirati zaštitu i prezentaciju kulturne baštine;
- poticati otvaranje privatnih kazališta, muzeja, galerija, knjižara, plesnih te glazbenih scena;
- poticati povezivanje kulture, znanosti, obrazovanja i turizma;
- pojačati učinkovitost upravljanja kulturnim institucijama;
- stvoriti uvjete za poduzetničke projekte u kulturi;
- poticati volonterski rad.

Osobito smo ponosni što su danas zagrebačke ustanove u kulturi nositelji velikih europskih projekata u vrijednosti od 500 milijuna kuna.

Ukupno će se oko dvije milijarde kuna kroz različite EU fondove sliti iz Europe u Hrvatsku i Zagreb, a čak četvrtinu toga novca „povukle“ su zagrebačke ustanove u kulturi. Nema niti jednog našeg muzeja ili kulturne kuće u Zagrebu koja se nije pripremila za taj europski iskorak. Hrvatski prirodoslovni muzej, Klovićevi dvori, Arheološki muzej, Etnografski muzej, Muzej za umjetnost i obrt, Tehnički muzej Nikola Tesla, Knjižnice Grada Zagreba... Cijeli je niz projekata koji će stubokom promijeniti vizuru našega grada! Sve institucije napravile su značajan iskorak, nadržale su svoje zakonske obveze i danas su u visokoj fazi investicijskog zamaha, spremne ponuditi kulturne sadržaje na novoj razini koja postaje neizostavan čimbenik ne samo kulturnoga, nego i turističkog, gospodarskog, ali i ukupnog društvenog razvoja Zagreba.

TURIZAM – DALJNI RAZVOJ I PRILAGODBE ZAGREBA KAO TURISTIČKE DESTINACIJE

Zagreb se u proteklo desetljeće transformirao u prepoznatljiv turistički grad, pozicioniran na karti Europe i svijeta kao turistički atraktivna destinacija, kroz uspješne projekte Adventa i Zagrebačkog kulturnog ljeta koji su privukli mnogobrojne posjetitelje i pokazali im sve čari Zagreba. U sljedećem mandatu veliki turistički potencijal predstavlja naš zagrebački biser – Medvednica koja se sve više prepoznaje kao zelena, ekološka destinacija. Nedavno smo predstavili i aplikaciju *Moje Sljeme* koja korisniku donosi pregled svih planinarskih staza i sadržaja koji se boravkom u prirodi mogu doživjeti, a njezina će engleska inačica tako-

đer privući i strane goste da produže svoj boravak u Zagrebu, puneći naše turističke kapacitete i uživajući u bogatoj gastronomskoj ponudi najboljih zagrebačkih ugostitelja.

1. Zdravstveni turizam – promidžba, ponuda i ugovaranje putem digitalne platforme za naše najbolje specijaliste

Dodatne napore uložiti ćemo u **razvoj zdravstvenog turizma** koji u Zagrebu ima vrijedne potencijale. Naše javne i privatne klinike imaju vrhunske stručnjake čiji su rezultati najbolji ambasadori kvalitete medicinskih usluga zagrebačkih liječnika i stomatologa različitih specijalizacija. Kreirat ćemo digitalnu platformu za promidžbu, povezivanje i ugovaranje pregleda i usluga svih onih zdravstvenih institucija i drugih organizacija iz ovog sektora kojima ćemo omogućiti da kroz ovakvo udruživanje postanu vidljiviji i konkurentniji.

2. Ciklo turizam – Greenway i Istočna magistrala

U narednom razdoblju **stvorit ćemo preduvjete za razvoj ciklo turizma** kao oblika održivog korištenja prostora i promicanja urbane i regionalne mobilnosti. Planiramo potpuno uskladiti postojeću biciklističku infrastrukturu s Pravilnikom o biciklističkoj infrastrukturi.

Izgradnju Greenway-a, državne biciklističke rute br. 2 završit ćemo do 2024. godine. Greenway je biciklistička prometnica koja prati tok rijeke Save, od granice s Republikom Slovenijom do Lijevoog Dubrovačka ukupne dužine 132 km. Izgradnja prometnice uključuje i dodatnu opremu: rasvjetu, punjače za e-bicikle, odmorišta, info oznake i brojače prometa. U projekt je uključeno uređenje prilaza i spojeva na biciklističku i cestovnu infrastrukturu.

Izgradnjom Istočne magistrale povezat će se istočni dio grada s centrom, što će biti završeno do 2024. godine. Istočna magistrala je biciklistički koridor uz željezničku prugu od Studentskog centra do Dugog sela, ukupne dužine 22.3 km.

3. Obrtnici - dio zagrebačkog identiteta

Ponudu i promociju obrtničkih proizvoda ojačat ćemo kroz digitalne platforme i sadržaje putem kojih će se turisti i ostali posjetitelji našega grada moći upoznati sa bogatom zagrebačkom povijesti i tradicijom, kao što smo to već napravili s platformom ZagrebCrafts.

4. Posebnost svakog kvarta kao turistička zanimljivost

Poseban je prioritet u narednom razdoblju **razvoj turističke ponude izvan najužeg centra grada**. Upravljanjem kretanja turista kroz aktiviranje posebnosti svake gradske četvrti te kreiranjem i isticanjem različitih mikro-lokalnih imidža, usporit će se negativni učinci turističke industrije (npr. *overtourism*), a pridonijeti dužem boravku turista u Zagrebu kroz kvartovske ponude.

Turistička će djelatnost još neko vrijeme biti pod pritiskom negativnih posljedica pandemije COVID 19, stoga nam je cilj potpomagati daljnji razvoj održivog turizma kroz stvaranje novih sadržaja kako bismo unatoč svim tim poteškoćama zadržali pozitivne trendove.

ZAGREB – GRAD ZNANJA, PODUZETNIŠTVA I INOVACIJA

Zagreb je grad velikog potencijala za razvoj inovacija i stvaranje velikih dodanih vrijednosti. Iz naših škola i fakulteta dolaze kreativni i pametni mladi ljudi kojima smo dužni stvoriti preduvjete za razvoj poduzetničkih ideja. To je naš prioritet na kojem ćemo ustrajati. Izgradnja dodatne infrastrukture, financiranje u inkubacijskoj i akceleracijskoj fazi, mentoriranje i savjetovanje, umrežavanje i dijeljenje znanja, sve su to aktivnosti koje ćemo provoditi putem postojećih i razvoja novih platformi.

Zagrebački inovacijski centar (ZICER) u listopadu 2020. godine izabran je u prvih 10 najboljih svjetskih inovativnih ekosustava na prestižnom natjecanju u Tel Avivu. To dokazuje da smo na dobrom putu, kojim ćemo nastaviti još snažnije, motivirani tim postignućem.

1. Zagrebački model kurikuluma

Zagrebački model kurikuluma je nadogradnja postojećih nacionalnih standarda te zagrebačkog nadstandarda u obrazovanju te će predstavljati kvalitativni iskorak koji će, u skladu s razvojnim potrebama djeteta i izazovima življenja u globalnom svijetu, ponuditi djeci dodatne sadržaje u cilju razvoja svih djetetovih potencijala, ali i smanjenja nejednakosti prema principu demokratski orijentiranih kurikuluma i obrazovne politike.

Cilj je djeci omogućiti sudjelovanje u što više različitih sadržaja koji za cilj imaju adekvatno strukturiranje slobodnog vremena učenika kroz raznovrsne izvan-nastavne aktivnosti, ali i priliku da otkriju i do maksimuma razviju svoje afinitete i talente, uz rano stjecanje raznih kompetencija koje će im biti korisne u daljnjem razvoju i školovanju.

Neki od programa zagrebačkog kurikuluma su:

- aktivnosti za formalnu i neformalnu dječju participaciju;
- zadržavanje visoko razvijenog sustava inkluzije djece s poteškoćama;
- daljnji razvoj posebnih programa i projekata za darovitu djecu;
- zadržavanje i unaprjeđenje sustava nagrađivanja darovitih učenika;
- projekti škole u prirodi;
- program Vikendom u sportske dvorane;
- aktivnosti vezane uz podizanje prometne kulture;
- projekt cjelodnevnog nastave;
- projekt Srpanj u školici (pilot projektom osigurali bi se programi za djecu nižih razreda osnovne škole čiji roditelji rade, kako djeca ne bi morala ostajati sama ili u neprikladnom okruženju; djeci će biti dostupno učenje stranih jezika te sudjelovanje u sportskim aktivnostima i STEM radionicama)
- programi financijske i poduzetničke pismenosti;
- promoviranje tjelesne aktivnosti, kretanja i zdrave prehrane;
- promoviranje volontiranja i učenja u zajednici.

Poseban naglasak stavljamo na izgradnju centara kompetencije čija realizacija je započeta. Izgradit ćemo i uspostaviti tri centra i to za područje zdravstva, elektrotehnike i strojarstva, za što su već osigurana sredstva iz EU fondova.

2. Poduzetništvo

Zagrebački poduzetnici, mikro, mali, srednji i veliki, tvorcima su dodanih vrijednosti, a oni najbolji, najkreativniji i najinovativniji, koji su prepoznati daleko van granica Zagreba i Hrvatske, oni su stvarni pokretači, akceleratori i motori razvoja. Učinkoviti javni sektor osigurava uvjete u kojima je poduzetnicima omogućeno da u svom gradu i svojoj zemlji

dobiju reference kako bi bili konkurentni na vanjskom tržištu, a činjenica je da mnogi poduzetnici takvi kvalitetu imaju.

Snažnijim ćemo povezivanjem gradske uprave, sveučilišta i znanstvenih instituta s poduzetnicima stvoriti povoljnije poduzetničko okruženje za razvoj i uvođenje inovativnih rješenja te primijeniti rezultate znanstvenih istraživanja u proizvodnji i realnom sektoru.

Pružat ćemo kvalitetnu i dosljednu logistiku svim poduzetnicima uz nastavak razvoja motivirajućeg radnog okruženja te unaprjeđenja usluga visoke kvalitete i suvremenog pristupa u rješavanju problema poduzetnika, kroz sljedeće mjere:

Razvoj institucionalnih usluga za poduzetnike – aktivnosti Plavog ureda

Ovisno o potrebama i fazama razvoja poduzetnika, provodit će se inovativne i ciljane mjere kojima će se omogućiti unapređenje poslovanja u skladu s potrebama tržišta 21. stoljeća. Edukacije, savjetovanje te pružanje pravovremenih i pravovaljanih informacija doprinjet će jačanju poduzetničkih kompetencija i unapređenju poslovanja.

Dodjela financijskih potpora za razvoj poslovanja

Poduzetnicima početnicima osigurat će se nužna financijska potpora u početnoj fazi poslovanja u kojoj su neprihvatljivi za financiranje iz bankarskog sektora.

Jačanje prepoznatljivosti poduzetnika na međunarodnom tržištu

Programima internacionalizacije poslovanja omogućit će se poduzetnicima prepoznatljivost na međunarodnom tržištu i ostvarivanje boljih poslovnih rezultata.

Poticanje razvoja obrtništva

Obrtnici su zaštitni znak Grada Zagreba, posebno zbog prepoznatljivosti i dugogodišnje tradicije poslovanja te utjecaja na kvalitetu života naših građana. Stoga ćemo posebnu pažnju usmjeriti na očuvanje obrtničkih djelatnosti i to kroz projekte koji za cilj imaju digitalizaciju i modernizaciju poslovanja obrtnika i promidžbu obrtničkih zanimanja. U cilju pružanja kvalitetne i pravovremene podrške zagrebačkim obrtnicima i poduzetnicima nastavljamo s unapređivanjem infrastruk-

turnih kapaciteta te s razvojem novih mjera za njihov razvoj i jačanje kompetencija za tržište i popularizaciju njihovih proizvoda kroz digitalne alate. Naš fokus također ostaje i na jačanju konkurentnosti zagrebačkih obrtnika, malih i srednjih poduzetnika kroz dodatno osnaživanje inovativnih poduzetnika – *startupova*.

3. Inovativni Zagreb

Inovacije su ključne za održivi urbani razvoj te ćemo u narednom razdoblju, poučeni iskustvima dobre prakse, nastaviti sa sljedećim prioritetima:

Stvaranje okruženja za razvoj inovacija

Uspostava okruženja za razvoj inovacija temeljenih na znanju koje uključuje cjelovitu podršku razvoju inovacija od ideje do njezine tržišne održivosti, a koja je temelj za stvaranje konkurentnog gospodarstva temeljenog na istraživanju i razvoju inovativnih rješenja koja kreiraju visoku dodanu vrijednost.

Inovativna poduzetnička infrastruktura – ZICER u Paviljonu 12

U cilju unaprjeđenja poduzetničke infrastrukture na Zagrebačkom velesajmu uredit će se dodatni prostor koji će biti na raspolaganju poduzetnicima koji se bave razvojem inovativnih rješenja i prototipova u području digitalnih industrija (umjetne inteligencije, proširene stvarnosti, IoT senzoričke – *internet of things*), robotike, zelenih i čistih tehnologija. Kroz nove radne prostore, *coworking*, dvorane, laboratorije i moderno opremljen prostor inovativni poduzetnici će lakše doći do potrebnih znanja i kompetencija, ali i biti u mogućnosti umrežavati se s drugim stručnjacima i poduzetnicima te dijeliti svoja znanja i iskustva.

Financijski instrumenti za inovatore

Novi programi za financiranje aktivnosti inovatora imaju cilj komercijalizaciju inovacija te pružanje podrške poslovanju. Provodit će se jedinstveni akceleracijski programi i kreirati inovativni financijski instrumenti što će učvrstiti poziciju Grada Zagreba kao regionalnog lidera u pružanju podrške visokotehnološkim tvrtkama – *startupovima*.

Programi poticanja *startupova* u Gradu Zagrebu

Nastavljamo s provedbom inkubacijskih programa u okviru Zagrebačkog inovacijskog centra – ZICER i poticanjem inovativnih tvrtki koje razvijaju vlastite tehnološke proizvode. Također će se u prostoru ZI-

CER-a osigurati i prostor za digitalne nomade koji razvijaju nova tehnološka rješenja.

Suradnja sa sveučilištima i znanstveno-istraživačkim centrima

U partnerstvu sa znanstveno-istraživačkim sektorom i hrvatskim sveučilištima cilj nam je razvijati projekte koji imaju svrhu izgradnje i opremanja znanstveno-istraživačke infrastrukture te unaprjeđenje transfera znanja i tehnologije iz znanstvene zajednice prema poslovnom sektoru i obrnuto.

Poticanje razvoja inovacija kroz javnu nabavu

Zagrebačka gradska uprava i javna gradska poduzeća žele biti prvi u Hrvatskoj u mogućnosti nabave proizvoda i usluga inovativnih poduzetnika i isporuke njihovih inovativnih rješenja. Koristi za Grad Zagreb će biti inovativna rješenja koja će unaprijediti usluge prema građanima, a na taj ćemo način inovativnim poduzećima osigurati financiranje razvoja tog rješenja i prve reference koje će im omogućiti daljnju komercijalizaciju tog proizvoda.

4. Zagreb Smart City Hub

Grad Zagreb već danas razvija platformu Zagreb Smart City Hub s ciljem objedinjavanja svih podataka iz različitih baza s kojima raspolaže Grad Zagreb, kao i ustanove i društva kojima je osnivač Grad Zagreb, kako bi se osigurala njihova integracija i konfigurabilnost aplikacija u svrhu osiguravanja preglednosti i dostupnosti podataka na jednom mjestu.

Uz pomoć platforme Zagreb Smart City Hub želi se dodatno ojačati komunikacija s građanima i poduzetnicima te pojednostaviti administracija, a cijeli niz podataka kojima raspolažemo učiniti javno dostupnim. Platforma Zagreb Smart City Hub daje mogućnost upravljanja pravom pristupa i pravom pregleda informacija i podataka kroz različite nadzorne ploče, pritom uzimajući u obzir sigurnost podataka na platformi, kao i kreiranje odgovarajućih izvještaja sukladno potrebama dionika.

Pored Zagreb Smart City Hub-a, nastavljamo raditi na svih 6 strateških područja iz aktualne *Okvirne strategije pametnog Grada Zagreba* [*Zagreb Smart City*:

4.1. Digitalna infrastruktura – Zagreb digitalni grad

4.2. Učinkovita, transparentna i pametna gradska uprava koja objedinjava cijeli niz aktivnosti

- Razvoj zagrebačke infrastrukture prostornih podataka
- Razvoj GEOPORTALA – ZIPP
- Standardizacija prostornih podataka Grada Zagreba
- Izrada projekta korištenja prostornih podataka u planiranju i upravljanju gradom
- Razvoj organizacijske strukture i procesa za učinkovitu podršku strateškom razvoju pametnog Grada Zagreba – ZGS BPM
- SmartImpact – Local Impact from Smart City Planning
- e-Zagreb
- Interaktivni vodič za groblje Mirogoj – mobilna aplikacija
- Info stup na groblju Mirogoj
- Pozivni centar i pokretni ured Zagrebačkog holdinga
- Uspostava Operativno komunikacijskog odjela (OKO) i Čistoće
- Katastar zelenih površina i drveća
- Energetski atlas
- Aplikacija Moj Zagreb

4.3. Pametno upravljanje energijom i komunalnim uslugama – štedimo i koristimo obnovljive izvore

- Završit ćemo projekt RePubLEEC – Energetski učinkovita obnova javne rasvjete u Gradu Zagrebu uz uštede preko 70%
- Nastavljamo s energetsom obnovom javnih zgrada
- Koristimo Energetski informacijski sustav – EIS radi boljeg praćenja i planiranja
- Nadzorno upravljački centar vodoopskrbe – sve će biti lakše pratiti
- Modernizacija mTEO postrojenja – električna energija iz depozitnog plina na Jakuševcu
- Projekt Zagreb za inovacije – Paviljon 12 kao zgrada nulte energetske potrošnje

4.4. E-škole

4.5. Gospodarstvo

- Nastavljamo provedbu Programa poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu 2019. – 2023.
- ZICER – Startup Factory – za financiranje Faza II – inkubatora za visoke tehnologije dobili smo 88 milijuna kuna iz EU-a
- Poduzetnički centar – djelatnost Plavog ureda proširit ćemo na istočni i zapadni dio grada
- Projekt „Zagreb Crafts“ – promidžba obrtnika i online prodaja

4.6. Održiva urbana mobilnost

- Implementirat ćemo dugo pripremani projekt automatskog upravljanja prometom na području Grada Zagreba
- Centar za nadzor prometa
- Uvodimo više električnih vozila za javni gradski prijevoz i punionice za električna vozila
- Prvi u regiji uvodimo autobuse na vodik i punionice za vozila na vodik (EU sredstva i pomoć)
- M-parking
- ePK Portal
- Elektronička parkirališna karta
- Mobilna aplikacija ZGPARK
- Sustav za automatsku naplatu i centralno upravljanje javnim garažama
- Projekt integracije informacijskih sustava Podružnice Zagreb parking (ParkIS i PaukIS) s informacijskim sustavom Prometnog redarstva (RedIS)
- Projekt Zelena garaža
- Unaprjeđenje sustava za nadzor i upravljanje prometom te informiranje putnika
- Sustav javnih bicikala kao dio javnog gradskog prijevoza

POLJOPRIVREDA

Naša politika poljoprivrede usmjerena je na stvaranje uvjeta i poticajnog okruženja prije svega za jačanje domaćih ljudskih potencijala s naglaskom na obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Nastavljamo jačati preradu u prostorima proizvodnje hrane s distribucijom na bliska tržišta, sukladno novoj politici EU za razdoblje od 2021.-2027. i programu „Od polja do stola“, snažeći tako lokalnu proizvodnju i distribuciju svježe, zdrave i ekološki uzgojene i proizvedene hrane.

Domaća i zdrava, ekološki uzgojena hrana certificirane sljedivosti nam je prioritet kako bi visoko kvalitativnom hranom opskrbili naše građane i turiste. Potrebno je angažiranje i poticanje mladih poljoprivrednika i poljoprivrednika početnika na provedbi poduzetničkih planova, zatim povećanje znanja i stručne osposobljenosti poljoprivrednika, definiranje posebnih poticajnih kriterija za ekološka gospodarstva koja se proizvodnjom bave ili žele baviti na području Grada Zagreba i/ili Zagrebačke županije.

Radit ćemo na okrupnjavanju i uređenju zemljišta – provedbi komasacije, otkupu privatnog zemljišta te dodjeli državnog zemljišta u zakup, kao i uvođenju županijske savjetodavne službe.

Otvarat ćemo mogućnosti za korištenje obnovljivih izvora energije za komercijalna poljoprivredna gospodarstva (korištenje biomase ili stajskog gnoja, proizvodnja bioplina). Isto tako povećat ćemo mogućnosti novih oblika plasmana na zagrebačkom tržištu, s obzirom na porast potražnje za hranom proizvedenom u neposrednoj blizini Zagreba ili "domaćom hranom", te jasno definirati različitosti gradskih tržnica u plasmanu svježih poljoprivrednih proizvoda.

Ustrojit ćemo distribucijski centar za plasman poljoprivrednih i šumskih proizvoda i povezati ga s gradskim ustanovama u plasmanu domaćih proizvoda. Podupirat ćemo sve oblike prerade poljoprivrednih proizvoda na poljoprivrednim gospodarstvima.

Povezat ćemo seljačka turistička gospodarstva međužupanijskim tematskim cestama – vinskom cestom i sirnom cestom. U svrhu razvoja urbane poljoprivrede i prehrane potrebno je definirati nove lokacije za uređenje i opremanje gradskih vrtova, uspostaviti kontrolirani i standardizirani put domaćih proizvoda od direktnih proizvođača do potrošača na području Grada Zagreba uz minimalne troškove distribucije.

Kratki lanci opskrbe

Omogućit ćemo brzu izravnu kupnju od proizvođača. Javne institucije (vrtići, škole, bolnice, domovi umirovljenika i dr.) veliko su tržište hrane u koje donosimo hranu visoke nutritivne vrijednosti. Lokalno uzgojena hrana, sezonskog karaktera koja se nudi svježa, bogata je nutritivnim tvarima, nije procesuirana i doprinosi zdravlju ljudi i očuvanju okoliša te je stoga predmet interesa u provedbi održive prehrane u urbanim sredinama.

Razvit ćemo urbane prehrambene politike i planove te osigurati dodjelu odgovarajućih resursa unutar gradske uprave u vezi s politikama i programima vezanim uz hranu; preispitati, uskladiti i ojačati općinske propise; izgraditi strateške kapacitete za održiviji, zdraviji i pravedniji sustav prehrane koji uravnotežuje urbane i ruralne interese.

Poticat ćemo osnivanja proizvođačkih organizacija, odnosno udruženja više poljoprivrednih proizvođača, s ciljem povećanja ponude i plasmana proizvoda, smanjenja troškova proizvodnje, stabiliziranja proizvođačke cijene, promicanja okolišno prihvatljive prakse i tehnike, poboljšanja kvalitete proizvoda.

Za sektor šumarstva razvit ćemo informacijski sustav koji bi omogućio umrežavanje javnoga, poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora (radi održivog gospodarenja šumama, održivog upravljanja prirodnim vrijednostima šuma, razvoja urbanog šumarstva i stvaranja fonda za otkup privatnih šuma, a posebno park-šuma).

Jačat ćemo udruge šumoposjednika i poticati njihova udruživanja radi okrupnjivanja šumskog posjeda i zajedničkog gospodarenja tim posjedom uz razvoj turizma i potporne infrastrukture u šumama, pošumljavanje i zaštitu marginalnog šumskog zemljišta te održivo gospodarenje šumama.

SPORT

Dinamov stadion

Kako bismo našim sportašima i sugrađanima, a prema najsuvremenijim svjetskim standardima, pružili na korištenje kompletan sportsko-rekreacijski centar, s novim stadionom kao dominantnim akcentom, provest ćemo sveobuhvatnu urbanističko-arhitektonsku rekonstrukciju cijelog kompleksa uz gradnju novog stadiona Maksimir koji će dati dodatan vjetar u leđa našim sportašima u ostvarivanju najvećih sportskih ciljeva te će naraštajima služiti na ponos svim građanima Grada Zagreba.

Nakon provedenog arhitektonskog natječaja građani Grada Zagreba imat će priliku donijeti odluku o modelu financiranja izgradnje stadiona.

U narednom mandatu cilj nam je kroz različite programske aktivnosti:

- Povećati broj aktivnih sudionika u sportu;
- Učinkovitije organizirati sportske sadržaje za djecu i mladež, putem sportske obuke i sportskih škola;
- Osigurati gradnju novih te poboljšati kvalitetu postojećih sportskih građevina i poticati racionalniju gradnju novih prema načelu „više vježbališta - manje gledališta“;
- Povećati broj redovitih sudionika u programima sportske rekreacije „Sport za sve“, uključujući i pripadnike treće životne dobi te posebice poticati projekt sportske rekreacije u svim gradskim četvrtima;
- Odgovarajućim programima i prilagođenom sportskom infrastrukturom omogućiti što većem broju osoba organizirano bavljenje sportom;
- Razvojnim programima podržavati veći broj perspektivnih sportaša za koje se ocijeni da u tekućem olimpijskom ciklusu imaju realne izgleda za postizanje vrhunskih sportskih rezultata;
- Pokrenuti informatizaciju sustava sporta u Gradu Zagrebu;
- Optimizirati i povećati učinkovitost praćenja i financiranja sporta u gradu Zagrebu;
- Unaprijediti vrhunsku sportsku kvalitetu u individualnim sportovima;

- Poboljšati uvjete za pripreme sportaša u kolektivnim sportovima, ali uz veću odgovornost klupskih uprava radi postizanja vrhunskih rezultata;
- Unaprijediti uvjete za kvalitetniju zdravstvenu skrb svim zagrebačkim sportašima;
- Promicati ugled i doprinositi gospodarskom razvoju i turističkoj ponudi Grada Zagreba organizacijom velikih međunarodnih sportskih priredbi;
- Povećati rodnu uravnoteženost u sportskim izvršnim odborima, povjerenstvima, upravi i na trenerskim položajima;
- Razvijati sportsku kulturu gledatelja, posebice mladih, u smislu sportskog navijanja i nenasilja.

PROGRAM ZA ROME

Romi su u Republici Hrvatskoj, kao i u mnogim zemljama u kojima žive, zbog slabe obrazovanosti, neuključenosti u formalne oblike rada, specifičnog načina življenja i drugih karakteristika, u većoj ili manjoj mjeri marginalizirani: ekonomski, prostorno, kulturološki i politički. Ocijenivši položaj romske zajednice težim od položaja drugih manjinskih zajednica u Europi, Vijeće Europe i Europska unija posvećuju posebnu pozornost problematici Roma kao najbrojnije nacionalne manjine u Europi te potiču zemlje članice i druge zemlje u regiji na sustavno rješavanje problema romske zajednice.

Gradska skupština Grada Zagreba donijela je 2 ključna strateška dokumenta za pripadnike romske nacionalne manjine: 2012. Odluku o Stipendiji Grada Zagreba za učenike i studente pripadnike romske nacionalne manjine te 2013. Akcijski plan Grada Zagreba za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma od 2013. do 2020.

Akcijski plan Grada Zagreba nastao je odličnom suradnjom Vijeća romske nacionalne manjine i svih relevantnih gradskih ureda. Akcijskim su planom obuhvaćena sva bitna područja: **obrazovanje, zapošljavanje i uključivanje u gospodarski život, zdravstvena zaštita, socijalna skrb, prostorno uređenje, stanovanje i zaštita okoliša, uključivanje u kulturni i društveni život.**

U nastavku suradnje s Vijećem romske nacionalne manjine Grada Zagreba i brojnim romskim udrugama, a u cilju poboljšanja položaja pripadnika romske nacionalne manjine, pristupit ćemo izradi novog Akcijskog plana sukladno Nacionalnom planu za uključivanje Roma za razdoblje 2021. do 2027.

Cilj nam je uvesti i dodatne mjere za poboljšanje položaja pripadnika romske nacionalne manjine kao nadstandard u odnosu na Nacionalni plan; podizati razinu uključenosti Romkinja i Roma u politički život Grada Zagreba na svim razinama, odnosno u procese donošenja odluka i odlučivanja (Gradska skupština, vijeća gradske četvrti, mjesni odbori). Grad Zagreb će za ispunjavanje svih ovih ciljeva programa svakako biti usmjeren na korištenje proračunskih sredstava te financijskih sredstava iz programa EU.

JELENA
PAVIČIĆ VUKIČEVIĆ

Milan
Babić 365
STRANKA RADA
I SOLIDARNOSTI

ZAJEDNO S VAMA
#jelenagradonacelnica